

Debat matí

Transcripció:

CELIA SEGOVIA SERVIÁN
ALEXIS SERRANO MÉNDEZ

Eduard Ble (moderador): Passem al torn de preguntes.

Mario Orsi: Voldria preguntar a Pau Valdés. En el debat sobre les tesis modernistes i primitivismes hi ha una presa de posició per part del ponent en contra dels tòpics primitivistes de la ideologia com a motor...

Pau Valdés: A veure, dins de la política, la ideologia té un paper, per això he tret les teories *realist* i el concepte de *power* dintre de Luttwak perquè és molt important com et mostres, què mostres, quina concepció generes als teus estats aliats, etc. Però, en el moment en què algú ha d'agafar 20.000 homes, armar-los, vestir-los, traslladar-los i evitar que li donin problemes, ha de tenir preparat el lloc on els posa, les condicions, les vitualles, etc., per evitar que es descontrolin o es dediquin a espoliar la població local. Hi ha tota una sèrie d'elements que cal planificar. Queda lluny la visió dels emperadors d'altres èpoques, com la recreació d'Alexandre Magne amb una falange d'estar per casa en cerca d'aventures. Com deia el Dr. Noguera, la Palma és un lloc escollit per les condicions geoestratègiques, no pas per pur capritx d'Escipió. He intentat dissimular el meu posicionament però veig que se m'ha notat.

M.O.: Jo treballo sobre l'època que està erròniament considerada com l'època de la barbàrie, de la violència gratuïta i de desorganització en l'art de la guerra, i no puc estar més d'acord en tombar aquestes teories, perquè els homes de l'Edat Mitjana són teòricament presoners de la ideologia, dels seus sentiments i de la seva ànsia per la glòria, i és mentida. Coincideixo en que tots els homes gloriosos han de menjar 2000 calories diàries i sinó malament. Una altra pregunta, aquests diagrames de Luttwak, se suposa que és la figuració teòrica, la representació ideal?

P.V.: Sí, és la proposta ideal.

M.O.: Es basen en alguna excavació o prospecció real?

P.V.: Luttwak es basa en fonts clàssiques, en bibliografia i en les troballes arqueològiques del moment, però la mentalitat que hi ha darrera avui l'anomenariem *neoon*. Crea una estructura que s'ajusta a aquesta idea, i que és molt vistosa amb totes aquestes fletxes...

M.O.: Aquí és on vull anar jo. Aquestes fletxes i aquest marc teòric és el model idealitzat de com funcionava el *limes*. Existeix aquesta correlació?

P.V.: El problema és que no hi ha de tot a cada exemple. Hi ha els campaments però falta excavar a la reraguarda. Hi ha exemples d'alguns elements del marc teòric en alguns jaciments. Hi ha dos corrents, el que ho defensa i el que no. El cas del *limes arabicus* és tota una altra qüestió. Tot el corrent primitivista també en el seu vessant econòmic rebutja bastant l'arqueologia i, seguint Marx Weber, parteix de microcircuits d'intercanvis i redistribució. Per ells el Monte Testaccio és un accident de la història.

Silvia Marín: Per al Dr. Noguera. Vaig estar treballant en una prospecció geofísica amb l'empresa SOT a Almenar, en un camp de batalla de 1714, però també sortia molt material romà. En aquest jaciment va sortir una Dragendorf 27 o 29 que sota el fons duia un grafit; el doctor Mayer va considerar que era el dibuix d'un mos de cavall (dos cercles i un pal enmig). La hipòtesi del Dr. Mayer era que amb aquest distintiu es

diferenciava la vaixella de la cavalleria de la de la resta de l'exèrcit. Jo, el que volia preguntar és si a la Palma han trobat algun element similar, tot i que ja ha dit que s'ha trobat poca ceràmica...

Jaume Noguera: No s'ha trobat res de ceràmica.

S.M.: Allà sí que en sortia bastant.

J.N.: Però era un jaciment de 1714.

S.M.: També hi havia jaciment romà.

J.N.: Se sap quina mena de jaciment?

S.M.: Hi ha indicis que era un campament militar.

J.N.: Aleshores ho hauré d'estudiar. Nosaltres hem trobat molt poc de material ceràmic. Hi ha qui aposta que és un lloc d'intercanvi. Jo no descarto tampoc que un campament sigui un lloc d'intercanvi, perquè és necessari avituallar la tropa. El cas del Castellet de Banyoles és totalment oposat: hi ha hi ha vernís negre campanià, projectils, les torres del poblat ibèric enderrocades... Si a Almenara hi ha un campament m'hauré de posar en contacte amb en Xavier Hernández.

S.M.: Per això m'ha sobtat, perquè a Almenara sí hi havia molt de material en superfície.

J.N.: Al nord d'Espanya succeeix el mateix. En el context de les Guerres Càntabres se n'han trobat molts i no apareix res de material potser per ser molt poc estables. Com a màxim han identificat el *valum*, el fossar en forma de V amb una mica de terraplè, algun projectil, *glandes*, alguna moneda... És un tipus de jaciment molt rar, però estic convençut que en els propers vint anys es trobaran com a bolets, el que passa és que són difícils d'analitzar.

Celia Segovia: Sabem que l'arqueologia és bastant reticent a la tecnologia i als nous mètodes d'anàlisi, a la part "més científica". Els investigadors individuals no en fan ús perquè no tenen recursos i les empreses també per la qüestió econòmica. Atès que vosaltres heu fet servir la prospecció geofísica, el detector de metalls, etc., m'agradaria que en féssiu una mica el balanç. Si heu rebut crítiques per emprar el detector...

J.N.: Molt interessant la pregunta. Jo crec en la prospecció geofísica, negar-ho seria una tonteria. No ens ha donat bon resultat perquè el tipus de jaciment era molt complicat, pel substrat geològic. Hem de pensar molt en la tècnica que s'ha d'emprar per la necessitat de cada jaciment sobretot quan les dades que dona el material són tan escadusseres. Hi ha altres tècniques que hauríem de considerar, com per exemple la prospecció química, per localitzar restes orgàniques com les derivades de l'establació de cavalls. No és tan cara però ningú la fa. S'han de començar a assajar. Ens podríem plantejar fer estudis arqueomètrics, però amb material de superfície, no tenint context estratigràfic, seria perillós. Altres proves que se m'acuden: fotografia de satèl·lit amb termografia, que deu ser caríssim. En aquest tipus de jaciment has de canviar de perspectiva. Normalment, treballem jaciments molt acotats, però amb jaciments de trenta hectàrees o cent hectàrees s'han de buscar eines que ens facilitin la feina. És interessant, sobretot sabent que tot està per fer. Al nord d'Àfrica ha d'haver veritables bombonets esperant de ser estudiats. Crítiques al detector, res més enllà de la broma. El professor Quesada ho està defensant. Detectors: quants més, millor. Cada cop s'està imposant més en arqueologia, també el pic i la pala són eines dels furtius i no per això deixem de fer-les servir, temps al temps.

M.O.: Si no ho he entès malament, ha parlat de 30.000 homes.

J.N.: En un moment puntual.

M.O.: Origen o procedència de la xifra?

J.N.: Les fonts, Ovidi, Polibi..., diuen 25.000 tropes romanes i 5000

auxiliars a part dels comandaments i la flota.

M.O.: Hi ha alguna correlació entre l'espai i homes, cavalls i bèsties de càrrega?

J.N.: El Dr. Murillo de la Universitat de León que va presentar l'estat de la qüestió a Espanya als anys 90 i després als 2000, per l'època altimperial parla de 20 hectàrees per una legió.

M.O.: Una legió de 5.000 homes?

J.N.: De 10.000 amb els auxiliars.

E.B.: Pau has parlat a nivell macro. Jo voldria saber com es concreta aquest model teòric en època republicana. I per a tu, Jaume, voldria saber quina és la teva visió, des de l'arqueologia, de la concepció de conquesta, de gestió.

P.V.: Per època romana només hi ha un llibre de Dison publicat el 1984, que és l'únic que ha fet un estudi de com s'estructuren les fronteres republicanes. Els primitivistes diuen que és campí qui pugui, que no hi ha fronteres, que són nobles veient a veure quin regne poden conquerir. Jo crec que des del moment que hi ha regnes i elements naturals, s'han de delimitar zones. És un tema que no s'ha tocat per l'època republicana, i quan s'ha tractat ha estat enllaçant amb el tema de l'altimperialisme, sobretot arrel del llibre de Harris, que ja us he dit quina visió té, i els primitivistes, com Whitaker, ho comparen amb el *far west*, sense llei i a la recerca de fer-se rics.

J.N.: Fa de mal dir, però tinc una visió més tradicional: que els romans arriben sense un gran pla imperialista previ. Els generals que estan aquí són autònoms i fan una mica el que volen o el que poden i llavors com que tenen plens poders van una mica a la seva, establint pactes conjunturals, que es van canviant a mida que canvien les necessitats. No hi ha una planificació a llarg termini ni una política programada d'expansió, al

menys en els primers anys de la conquesta. Van avançant en funció dels recursos necessaris o de l'ambició personal.

Eduard Ble: Tanquem la sessió del matí.